FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT ANTONIO LA PERGOLA

fremsat den 15. oktober 1998 *

1. I den foreliggende sag, som er anlagt i henhold til EF-traktatens artikel 181, har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (herefter »Kommissionen«) nedlagt påstand om, at det italienske selskab SNUA Srl (herefter »SNUA«) tilpligtes at tilbagebetale det forskud, Kommissionen havde udbetalt i henhold til en kontrakt, som Kommissionen har ophævet med henvisning til, at SNUA ikke har opfyldt den.

I — Faktiske omstændigheder

2. I henhold til kontrakt nr. BM 441/86, som blev indgået den 8. januar 1988 mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab ved Kommissionen og SNUA, forpligtede det sagsøgte selskab sig til, at det i kommunen S. Quirino ville gennemføre en integreret ordning med indsamling og genvinding af husholdningsaffald i et privat anlæg. Ordningen skulle delvis finansieres med støtte fra Kommissionen. Ordningen var blandt de demonstrationsprojekter og industrielle pilotprojekter på energiområdet, som var omhandlet i forordning (EØF) nr. 3640/85 [1], og som Kommissionen havde ydet økonomisk støtte til. Italiensk ret fandt anvendelse på kontrakten (jf. dens artikel 14), og i henhold til voldgiftsbestemmelsen i kontraktens artikel 13 skulle eventuelle tvister vedrørende kontraktens gyldighed, fortolkning og opfyldelse indbringes for Domstolen.

3. Arbejdet i forbindelse med opførelsen af anlægget burde have været påbegyndt i juni 1987 og afsluttet i august 1988. I kontraktens artikel 4.3.1 var det fastsat, at såfremt SNUA ikke kunne påbegynde arbejdet på det pågældende tidspunkt, skulle selskabet underrette Kommissionen herom mindst 14 dage før og foreslå en ny dato for påbegyndelsen af arbejdet. Såfremt Kommissionen måtte afslå den dato, medkontrahenten havde foreslået, ville kontrakten blive ophævet uden videre, og de modtagne forskud skulle tilbagebetales [2].

4. I kontraktens artikel 8 henvises der til artikel 4.3, idet det præciseres: »Kommissionen kan ophæve kontrakten, såfremt medkontrahenten ikke overholder en af de forpligtelser, der påhviler ham i henhold til kontrakten, navnlig bestemmelserne i artikel 4.3. Ophævelsen får virkning ved meddelelse herom, fremsendt ved rekommanderet skrivelse med modtagelsesbevis,

* Originalsprog: italiensk.

1 — Rådets forordning af 20.12.1985 om ydelse af finansiel støtte til fremme af demonstrationsprojekter og industrielle pilotprojekter på energiområdet (EFT L 350, s. 29).

2 — I kontraktens artikel 4.3.2 var det i øvrigt fastsat, at SNUA senest tre måneder efter kontraktens underskrivelse og derefter hvert halve år skulle udarbejde rapporter om, hvorledes arbejdet skred frem og fremlægge en opgørelse over de afholdte udgifter.

medmindre forpligtelsen overholdes senest en måned efter.« I artikel 8 er det ligeledes fastsat, at i så fald »skal medkontrahenten øjeblikkeligt tilbagebetale de beløb, der er udbetalt i form af økonomisk støtte, til Kommissionen, med rente fra det tidspunkt, hvor medkontrahenten fik udbetalt den pågældende støtte. Den rentesats, der finder anvendelse, er den, Den Europæiske Investeringsbank anvendte på den dato, hvor Kommissionen traf beslutningen om at yde den finansielle støtte til projektet« (den 11.11.1986).

5. Endelig hed det i kontraktens artikel 9, at »hver af parterne kan ophæve nærværende kontrakt med to måneders varsel, såfremt en fortsættelse af de i bilag I omhandlede arbejder måtte vise sig at være uinteressante, navnlig såfremt de tekniske eller økonomiske resultater af programmet må forventes at være utilstrækkelige, eller såfremt de anslåede udgifter til projektet overskrides væsentligt«.

6. Som aftalt mellem parterne udbetalte Kommissionen senest to måneder efter kontraktens underskrivelse, nærmere bestemt den 26. januar 1988, et forskud på 195 397 ECU til SNUA. I to skrivelser, nemlig af 25. august 1988 og 25. januar 1989, gav Kommissionen udtryk for betænkeligheder over, at den endnu ikke havde modtaget den første foreløbige tekniske og økonomiske rapport fra SNUA og henledte selskabets opmærksomhed på dets forpligtelser i henhold til kontraktens artikel 4.3.1. Den 15. marts 1989 meddelte Kommissionen SNUA, at kontrakten ville blive ophævet i henhold til artikel 8, såfremt Kommissionen ikke havde modtaget den første rapport senest den 10. april 1989. I mellemtiden, nemlig ved skrivelse af 6. marts 1989, havde SNUA anmodet Kommissionen om en udsættelse af fristen for påbegyndelsen af arbejdet. SNUA anførte nærmere, at selv om alle de administrative tilladelser var blevet meddelt, herunder den kommunale byggetilladelse, medførte en voldsom lokal modstand, at det allerede godkendte projekt ikke kunne iværksættes. Den selvstændige region Friuli-Venezia-Giulia (herefter »regionen«) skulle således træffe en afgørelse. Kommissionen konstaterede, at der var tale om force majeure og fastsatte herefter ved skrivelse af 13. april 1989 datoen den 30. september 1989 som frist for, at SNUA underrettede Kommissionen om, at der var meddelt tilladelse til, at arbejdet kunne genoptages, idet »kontrakten ellers ville blive ophævet, jf. artikel 9«.

7. Efter at SNUA ved skrivelse af 24. september 1990, som var bekræftet af den regionale sagkyndige på miljøområdet, havde forsikret Kommissionen om, at regionen fortsat havde til hensigt snarest at gennemføre det projekt, som den delvis finansierede, forlangte Kommissionen ved skrivelse af 10. juni 1991, at SNUA påbegyndte arbejdet senest den 15. august 1991. Den 22. august 1991 meddelte regionen Kommissionen, at den havde fundet et nyt sted, hvor projektet kunne gennemføres, nemlig i den nærliggende Aviano kommune, og at den forventede, at arbejdet »under alle omstændigheder ville blive påbegyndt i regnskabsåret 1991«. Ved skrivelse af samme dag anmodede SNUA Kommissionen om en yderligere udsættelse af fristen for påbegyndelsen af arbejdet, nemlig til den 15. december 1991. Kommissionen tog de »bevisligheder«, SNUA havde fremsendt, til efterretning og imødekom anmodningen ved rekommanderet skrivelse med modtagelsesbevis, dateret den 18. september 1991, hvori Kommissionen fastsatte den 31. december 1991 som

den dato, hvor kontrakten ville blive ophævet, såfremt arbejdet stadig ikke var påbegyndt. Ved skrivelse af 5. november 1992 meddelte Kommissionen SNUA, at da den ikke havde modtaget meddelelse om, at arbejdet var påbegyndt, havde den besluttet at bringe kontraktens artikel 9 i anvendelse. Ingen af de efterfølgende anmodninger, som Kommissionen fremsatte over for SNUA, nemlig den 25. januar 1994, den 2. juni 1994 og den 15. februar 1995, og hvori Kommissionen krævede, at SNUA tilbagebetalte det forskud, Kommissionen i sin tid havde udbetalt, med renter, blev besvaret.

8. Efter at SNUA havde iværksat forskellige retsskridt, først over for S. Quirino Kommune og derefter over for regionen, traf regionen den 15. juli 1993 de afgørelser, der var nødvendige for, at projektet kunne iværksættes. Endelig blev arbejdet med opførelsen af anlægget faktisk påbegyndt den 7. december 1994, knap to måneder efter at Aviano kommune havde meddelt byggetilladelse.

II — Parternes anbringender og argumenter

9. I stævning indleveret den 18. februar 1997 har Kommissionen nedlagt påstand om, at det fastslås, at Kommissionen lovligt har bragt den udtrykkelige bestemmelse om ophævelse, jf. kontraktens artikel 8, i anvendelse i skrivelsen af 18. september 1991 til medkontrahenten. I henhold til artikel 1456 i den italienske codice civile [3] blev kontrakten således ifølge Kommissionen ophævet pr. 31. december 1991. Kommissionen har navnlig anført, at regionens manglende effektivitet ikke kan fritage SNUA for ansvar for, at arbejdet ikke er blevet gennemført, og at det er blevet påbegyndt med syv års forsinkelse. De problemer, der var forbundet med anlæggets oprindelige placering, var ikke uforudseelige omstændigheder, og såfremt SNUA havde udvist normal agtpågivenhed i kontraktforhold, skulle selskabet i det mindste have underrettet Kommissionen om, at arbejdet eventuelt blev forsinket. Kommissionen har i øvrigt præciseret, at den i visse af de skrivelser, den tilstillede SNUA, ved en skrivefejl havde henvist til kontraktens artikel 9, som omhandler parternes mulighed for at ophæve kontrakten, såfremt det måtte vise sig at være uinteressant at fortsætte det aftalte arbejde (jf. ovenfor i punkt 5).

Ifølge Kommissionen har det sagsøgte selskabs misligholdelse ikke alene været til hinder for, at andre virksomheder kunne få adgang til finansiering som led i det samme program, men har også medført, at Kommis-

3 — Den pågældende bestemmelse, som har overskriften »Udtrykkelig bestemmelse om ophævelse«, har følgende ordlyd:
»Parterne kan udtrykkeligt aftale, at kontrakten ophæves, såfremt en nærmere angiven forpligtelse ikke overholdes i overensstemmelse med de fastsatte vilkår. I så fald træder ophævelsen i kraft, når den berørte part meddeler medkontrahenten, at han vil påberåbe sig bestemmelsen om ophævelse.«

sionen har spildt ressourcer på områder, der ikke var i almenvellets interesse, og har samtidig krænket Kommissionens troværdighed i forhold til de øvrige fællesskabsinstitutioner, medlemsstaterne og potentielle kontrahenter. Ifølge Kommissionen har den derfor i henhold til artikel 1453 i codice civile [4] krav på erstatning for den således beskrevne skade. Kommissionen har skønsmæssigt vurderet skaden til 60 000 ECU, idet den dog forlader sig på Domstolens skøn, jf. artikel 1226 i codice civile [5]. Kommissionen har således nedlagt påstand om, at SNUA

1) tilpligtes at tilbagebetale Kommissionen 195 397 ECU med rente 43,09 ECU pr. dag fra den 1. april 1988, til betaling sker

2) tilpligtes at betale Kommissionen erstatning 60 000 ECU eller et andet efter Domstolens skøn passende beløb

3) tilpligtes at betale sagens omkostninger.

10. Heroverfor har SNUA nedlagt påstand om frifindelse og om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger. Det sagsøgte selskab har først anført, at kontraktens artikel 8, der indeholder en generel formulering vedrørende tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser, ikke opfylder de i ovennævnte artikel 1456 fastsatte betingelser, hvorefter en ophævelse kun får virkning, såfremt den udtrykkeligt er aftalt i tilfælde af, at en nærmere angiven forpligtelse ikke overholdes. Ifølge SNUA er Kommissionens krav i virkeligheden baseret på artikel 1454 i codice civile [6]. En betingelse for, at Kommissionens påbud har resolutiv virkning, er i så fald, at der ved domstolene er nedlagt en konkret påstand om ophævelse, således at disse kan tage stilling til, om den frist, der var indrømmet medkontrahenten, var rimelig, samt vurdere misligholdelsens grovhed og afgøre, hvem den må tillægges. Kommissionen har imidlertid ifølge SNUA ikke nedlagt en sådan påstand og heller ikke over for SNUA fastsat en ud fra omstændighederne passende frist for opfyldelse af kontrakten. For så vidt angår Kommissionens argument om, at SNUA har handlet culpøst i forbindelse med misligholdelsen, har selskabet anført, at det ikke kunne forudse, at det ville være umuligt at gennemføre projektet på det oprindeligt valgte sted, eftersom de problemer, selskabet stod over for, ikke var tekniske, men politiske. Det er ikke tilfældigt, at Kommissionen selv har ind-

4 — Artikel 1453 i codice civile. Heri hedder det, at »når en af parterne i en gensidigt bebyrdende kontrakt ikke overholder sine forpligtelser, kan medkontrahenten vælge mellem at kræve kontrakten opfyldt eller opsige den, idet medkontrahenten dog under alle omstændigheder kan kræve erstatning for den lidte skade.
Kontrakten kan også ophæves, når der er anlagt sag med påstand om opfyldelse. Kontrakten kan dog ikke kræves opfyldt, når den er ophævet.
Fra det tidspunkt, hvor kontrakten er ophævet, kan den misligholdende part ikke længere opfylde den.«

5 — Artikel 1226, der har overskriften »Opgørelse af skaden ud fra billighedshensyn«, har følgende ordlyd: »Såfremt skaden ikke kan opgøres præcist, fastsættes den ud fra billighedshensyn efter rettens skøn«.

6 — Artikel 1454, som har overskriften »Påbud om opfyldelse«, har følgende ordlyd:
»Såfremt en part ikke overholder sine forpligtelser, kan medkontrahenten skriftligt kræve, at forpligtelsen opfyldes inden for en rimelig frist og samtidig erklære, at såfremt påbuddet ikke er efterkommet ved udløbet af den pågældende frist, betragtes kontrakten som ophævet.
Fristen kan ikke være mindre end 14 dage, medmindre andet er aftalt mellem parterne, eller en kortere frist må anses for rimelig under hensyntagen til kontraktens art eller til sædvane. Såfremt fristen udløber, uden at kontrakten er opfyldt, betragtes den som ophævet.«

rømmet, at de pågældende omstændigheder udgjorde force majeure.

III — Retlig vurdering

11. Som det fremgår af Kommissionens stævning og af de argumenter, parterne har fremført (jf. ovenfor i afsnit II), er det centrale spørgsmål i den foreliggende sag, om betingelserne for, at bestemmelsen i kontraktens artikel 8, som Kommissionen har påberåbt sig, kan få retsvirkning, er opfyldt. Udgangspunktet er i den forbindelse ordlyden af den ovenfor nævnte bestemmelse i artikel 1456 i codice civile (jf. fodnote 3).

12. Jeg vil først — blot for at forkaste det — behandle sagsøgtes argument, hvorefter den pågældende bestemmelse er en rent »formel« bestemmelse. Ganske vist fremgår det klart af Corte Suprema di cassazione's praksis, at en bestemmelse om ophævelse kun er udtrykkelig, såfremt parterne har aftalt, at kontrakten ophæves som følge af, at en eller flere nærmere angivne forpligtelser ikke opfyldes. En bestemmelse, hvorefter der generelt henvises til manglende overholdelse af alle forpligtelser i en kontrakt — og som intet tilføjer til de generelle bestemmelser i artikel 1453 i codice civile (ophævelse af en kontrakt som følge af misligholdelse) og i artikel 1455 (misligholdelsens grovhed) — er netop en sådan formel bestemmelse [7]. I dennævnte praksis præciseres det imidlertid, at såfremt parterne er blevet enige om en udtrykkelig bestemmelse om ophævelse i den forstand, at bestemmelsen henviser til nærmere angivne forpligtelser, kan en efterfølgende og generel henvisning til alle de øvrige kontraktlige forpligtelser ikke antages at påvirke en sådan kvalificering, idet den ikke i sig selv er udtryk for en fælles vilje fra parternes side til at fratage den foregående definition af en specifik forpligtelse enhver betydning og mening [8]. Efter min opfattelse kan det vanskeligt bestrides, at der i den foreliggende sag netop er tale om sidstnævnte situation. Selv om Kommissionen og SNUA har aftalt, at kontrakten ophæves i tilfælde af manglende opfyldelse af *én af de forpligtelser*, der fremgår af den, har parterne derudover specifikt henvist til en tilsidesættelse af *bestemmelserne i artikel 4.3*, dvs. de bestemmelser, som SNUA ifølge Kommissionen ikke har overholdt. I henhold til ovennævnte praksis er denne omstændighed tilstrækkelig til, at kontraktens artikel 8 ikke kan anses for en rent formel bestemmelse.

13. Da den omtvistede kontraktbestemmelse således ikke kan antages at være uden retsvirkning, fordi den er holdt i generelle vendinger, skal der tages stilling til, om Kommissionen i skrivelsen af 18. september 1991 på korrekt måde har tilkendegivet, at den ville påberåbe sig den nævnte udtrykkelige

7 — Jf. Corte Suprema de cassazione's dom nr. 6827 af 16.11.1983, Arch. civ., 1984, s. 158. Jeg skal bemærke, at såfremt parterne har aftalt, at kontrakten ophæves i tilfælde af manglende opfyldelse af en hvilken som helst af de i kontrakten fastsatte forpligtelser, skal der foretages en vurdering af omfanget af en eventuel misligholdelse i relation til kontraktens generelle opbygning, idet det ikke er tilstrækkeligt at godtgøre, at der er udvist forsømmelighed, således som det er tilfældet med hensyn til en udtrykkelig bestemmelse om ophævelse (jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 3119 af 23.5.1985 og nr. 5169 af 2.6.1990).

8 — Jf. den ovenfor i fodnote 7 nævnte dom af 16.11.1983.

bestemmelse om ophævelse. Dette spørgsmål giver anledning til nogen tvivl. I ovennævnte skrivelse, hvori Kommissionen ikke formelt henviser til artikel 8, har den over for SNUA blot fastsat en ny frist og derudover meddelt, at såfremt SNUA ikke reagerede, ville kontrakten blive ophævet. Efter min opfattelse er denne viljeserklæring snarere et krav om, at kontrakten opfyldes, jf. artikel 1454 i codice civile (jf. ovenfor i fodnote 6), end en udtrykkelig ophævelse. Kommissionen har således ikke konstateret, at kontrakten var ophævet som følge af en misligholdelse, der allerede hævdedes at være indtrådt, men har meddelt tilladelse til, at SNUA kunne opfylde kontrakten, selv om det skete med forsinkelse, og derudover tilkendegivet, at Kommissionen udelukkende havde valgt at betragte kontrakten som ophævet, *såfremt SNUA ikke reagerede inden for den nye frist, Kommissionen samtidig havde fastsat.*

14. Uanset om man vil kvalificere skrivelsen af 18. september 1991 som et krav om, at forpligtelsen opfyldes, hvilket efter min opfattelse er det rigtige, eller som en erklæring over for medkontrahenten om, at man vil påberåbe sig den udtrykkelige bestemmelse om ophævelse, bliver resultatet i relation til undersøgelsen af det foreliggende spørgsmål i praksis det samme [9]. Uanset hvilket synspunkt man anlægger, har en tilkendegivelse fra den ikke misligholdende part kun den tilsigtede resolutive virkning, såfremt den manglende opfyldelse kan tillægges medkontrahenten, jf. artikel 1218 i codice civile [10]. Som Corte Suprema di cassazione har præciseret, er forholdet det, at såfremt der findes en udtrykkelig bestemmelse om ophævelse, forudsætter en ophævelse af kontrakten altid, at der er tale om misligholdelse, og at misligholdelsen kan tillægges den misligholdende part. Den omstændighed, at der findes en sådan bestemmelse, bevirker udelukkende, at der ikke skal tages stilling til grovheden af en nærmere angiven misligholdelse, idet kontrahenterne allerede på forhånd har foretaget en vurdering heraf, men det berører ikke de øvrige almindelige principper vedrørende ophævelse af kontrakter og medfører heller ikke, at der opstår objektivt ansvar [11]. Som det er tilfældet med hensyn til en udtrykkelig bestemmelse om ophævelse, kan den resolutive virkning ikke indtræde i forbindelse med et krav om, at kontrakten opfyldes, hvilket efter min opfattelse er vigtigt i den foreliggende sag, såfremt den manglende opfyldelse af forpligtelsen ikke kan tillægges medkontrahenten [12] (i så fald er det i øvrigt nødvendigt *også* at bevise misligholdelsens grovhed på grundlag af situationen, som den var ved fristens udløb) [13].

15. Kan det i den foreliggende sag antages, at SNUA har løftet den bevisbyrde, der i henhold til artikel 1218 i codice civile (jf. fodnote 9) pålægges debitor? Det er utvivlsomt på sin plads at nævne, at på grundlag af det kriterium, der kan udledes af Corte Suprema di cassazione's praksis, skal beviset for, at misligholdelsen ikke kan tillægges debitor, være fuldstændigt og også omfatte et bevis

9 — Se imidlertid fodnote 13 og den hertil svarende del af teksten.

10 — Denne bestemmelse, som omhandler »Debitors ansvar«, har følgende ordlyd: »En debitor, som ikke fuldt ud leverer den skyldige ydelse, skal erstatte skaden, medmindre han beviser, at den manglende opfyldelse eller forsinkelsen skyldes, at han ikke kan levere ydelsen på grund af en omstændighed, der ikke kan tillægges ham.«

11 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 5710 af 27.6.1987 og nr. 4659 af 16.4.1992, se også dom nr. 11960 af 17.12.1990 i Giur. it., 1991, første kapitel, første afsnit, spalte 773, hvori det udtales, at selv om der er formodning for, at den misligholdende part har udvist forsømmelighed som omhandlet i artikel 1218 i codice civile, er domstolene ikke alene i relation til ophævelsen af kontrakten forpligtet til at fastslå, at den *begivenhed*, den udtrykkelige bestemmelse om ophævelse omhandler, er indtrådt, men de skal ud fra princippet om redelighed undersøge debitors adfærd, idet ophævelse kun kan ske, såfremt debitor (i det mindste) har udvist forsømmelighed.

12 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 1355 af 31.3.1950 og nr. 1812 af 30.5.1981.

13 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 2979 af 20.3.1991.

for, at debitor ikke i nogen henseender har handlet culpøst, og for, at den specifikke omstændighed, som har medført, at ydelsen ikke kunne leveres, uanset hvad årsagen måtte have været, ikke kan tillægges debitor [14].

Det må efter min opfattelse navnlig antages at være udelukket at tillægge debitor den manglende opfyldelse, såfremt der er tale om, hvad man betegner som factum principis (myndighedshandlinger), som konkret kan være en lovbestemmelse eller en administrativt fastsat bestemmelse (herunder langsommelighed fra offentlige myndigheders side) [15], som udspringer af hensynet til almenvellet, og som gør det umuligt at levere ydelsen, uanset debitors adfærd [16]. Betingelsen om, at myndighedens påbud eller forbud skal fremstå som en omstændighed, som ligger uden for debitors kontrol og ikke er omfattet af hans forpligtelse til at udvise normal agtpågivenhed, forudsætter, at debitor ikke forbliver passiv, men at han, netop inden for grænserne af normal agtpågivenhed, iværksætter og udtømmer alle muligheder for at overvinde myndighedernes modstand eller afslag [17]. Såfremt den i en kontrakt omhandlede ydelse er betinget af en administrativ tilladelse, udviser en misligholdende debitor forsømmelighed, såfremt han ikke kan godtgøre at have udvist den fornødne agtpågivenhed med henblik på at opnå den krævede tilladelse og at have iværksat de administrative og judicielle retsmidler over for afslaget på tilladelsen, der måtte være relevante [18].

16. På grundlag af ovennævnte principper kan det efter min opfattelse udelukkes, at SNUA har udvist forsømmelighed som påstået, også henset til, at selskabet har løftet bevisbyrden i relation til den myndighedshandling, der består i den voldsomme og langvarige modstand, som både det lokale samfund og myndighederne i S. Quirino lagde for dagen i forbindelse med gennemførelsen af genvindingsanlægget. Kommissionen kvalificerede i øvrigt i sin tid denne omstændighed som force majeure (i skrivelsen af 13.4.1989 til SNUA, jf. punkt 6 ovenfor). Under disse omstændigheder og under hensyntagen til, at situationen varede så længe, kan det efter min opfattelse derfor udelukkes, at det forhold, at arbejdet ikke blev påbegyndt inden udløbet af fristen den 31. december 1991 — som Kommissionen havde fastsat i skrivelse af 18. september 1991 — kan tillægges SNUA. Den modstand, der som beskrevet var mod, at arbejdet blev påbegyndt inden for de fastsatte frister, var en omstændighed, som lå helt uden for SNUA's kontrol og var ikke omfattet af selskabets forpligtelse til at udvise normal agtpågivenhed. Det fremgår endog af sagens akter, at SNUA gentagne gange og ufortøvet tog kontakt med de kompetente kommunale og regionale myndigheder i et forsøg på at komme ud af den fastlåste situation, og at selskabet iværksatte de mest hensigtsmæssige administrative og judicielle retsmidler, ligesom det i tide havde underrettet Kommissionen og herved navnlig havde involveret den regionale sagkyndige på miljøområdet i brevvekslingen med Kommissionen.

17. Den ophævelse af kontrakten, hvis lovlighed Kommissionen har nedlagt påstand om, at Domstolen fastslår ved dom, og som

14 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 1500 af 16.2.1994 og nr. 7604 af 19.8.1996.

15 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 44 af 7.1.1970.

16 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 119 af 11.1.1982 i Arch. civ. 1982, s. 805.

17 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 818 af 25.3.1970.

18 — Jf. Corte Suprema di cassazione's dom nr. 1706 af 12.5.1973 i Giur. it. 1974, første kapitel, første afsnit, spalte 771.

ifølge Kommissionen burde være indtrådt i kraft af den udtrykkelige bestemmelse om ophævelse — og ikke, hvad der efter min opfattelse ville være mere korrekt, i kraft af, at den frist for gennemførelse, der var fastsat i påkravsskrivelsen, var udløbet — er efter min opfattelse aldrig indtrådt. Som allerede nævnt er en af betingelserne for, at en sådan resolutiv virkning kan indtræde, ikke opfyldt, nemlig betingelsen om, at misligholdelsen *kan tillægges* debitor (dvs. uden hensyntagen til misligholdelsens grovhed, såfremt det antages, at bestemmelserne om påkrav finder anvendelse) [19]. Det må således fastslås, at der ikke kan gives Kommissionen medhold, og at SNUA derfor bør frifindes.

IV — Forslag til afgørelse

Sammenfattende skal jeg herefter foreslå, at

— SNUA frifindes for Kommissionens påstande, og at

— Kommissionen pålægges at betale sagens omkostninger.

19 — Jf. fodnote 13 og den hertil svarende del af teksten.